

K R O N I K A
m ě s t a H R A N I C
z e r o k
1 9 8 9

Ú V O D .

R o k 1989 byl obdobím společensko - politického boje pracujících a obyvatel za demokratická práva, svobodu a lepší budoucnost života v míru.

V centru velké pozornosti všech vrstev obyvatelstva byly pochopitelně události posledních týdnů roku po 17. listopadu, kdy u nás proběhla

" s a m e t o v á r e v o l u c e ",

kdy naše společnost vstoupila do nové a lepší budoucnosti.

I./

Společensko - politická situace :

Postupně došlo v průběhu roku k významným a je nutno říci k převratným změnám v bývalých socialistických zemích střední a východní Evropy, které znamenaly velký zvrat v rozložení sil na tomto kontinentě ve prospěch demokracie a svobody.

Základem a předpokladem těchto změn byl především vývoj v Sovětském svazu, kdy

- a/ je definitivně konec stalinské a brežněvovské moci a tvrdého režimu
- b/ nastává politika nového myšlení, potřeba přestavby hospodářství a změna politického systému

I v naší zemi postupně dochází k narůstání nespokojenosti, zejména pokud se týká

- a/ monopolního postavení jedné politické strany - KSČ, která zásluhou nezodpovědnosti vedení strany a společností stále více porušovala základní práva a občanské iniciativy a tím nezvratně ztrácela důvěru

a tím i kredit být vedoucí silou při budování a dalším rozvoji naší společnosti

b/ direktivní a administrativní řízení národního hospodářství se tak ukázalo málo účinné a vedlo postupně ke snižování životní úrovně, k znehodnocování vytýčených ideálů socialismu

což ve svém souhrnu zákonitě vedlo k narůstání nespokojenosti, k potlačování občanské iniciativy a práv a tím svobody obyvatel.

Tento neudržitelný stav společnosti se již nedal řešit použitím síly proti obyvatelstvu, které stále více si uvědomovalo sílu i společenskou odpovědnost vystoupit a vzít otázky další budoucnosti do svých rukou.

To se také stalo v historický podzimní den

17. listopadu 1989;

kdy došlo k nezákonnému použití pořádkových sil proti pokojné manifestaci studentů v Praze, nastává politická krise ve společnosti a situace v zemi se ujímá pod vedením představitelů "CHARTY 77"

v ČSR - občanské fórum

ve SSR - veřejnost proti násilí

a ve společnosti pak velká většina obyvatel, sympatizujících se studenty, podporující společensko - politické změny ve prospěch dalšího svobodného života.

Na listopadových a prosincových masových shromážděních a manifestacích většina národa

a/ odsoudila bezpráví a násilí, které se ve společnosti a konkrétně 17. listopadu proti studentům událo a které bylo uskutečňováno se souhlasem a na pokyn vládnoucí politické strany - KSČ

b/ přihlásila se k cílům - vyhlášeným Občanským fórem

- k odstranění vedoucí úlohy KSČ ve společnosti

- k vyhlášení svobodných demokratických voleb

- k morální a občanské nápravě společnosti

Zasluhou důsledného a odpovědného přístupu představitelů

Občanského fóra a Veřejnosti proti násilí a za velké podpory samotných pracujících a občanů na bezpočetných shromážděních tak ještě v prosinci 1989 dochází :

- a/ k odstranění článku 4. Ústavy o vedoucí úloze Komunistické strany a tím k vytvoření podmínek k uplatňování pluralitního demokratického systému
- b/ to se promítlo ve složení národních a federálních vládách, kde došlo k žádoucím rozdělení funkcí podle současného rozložení společenských sil v zemi, stejně tak v parlamentu
- c/ k volbě nového prezidenta, kterým se stal hlavní vůdce demokratického a občanského života a bojovník za práva a svobody lidí

" Václav H a v e l "

který byl zvolen 29. prosince Federálním shromážděním na dobu 2 let a který přislíbil, že naši zemi dovede ke svobodným volbám.

Neslo a vláda věcí tvých se, lidé, to
tvých rukou navrátí

se tak začíná naplňovat v životě obyvatel i při řešení nahromaděných problémů v národním hospodářství !

II./

Sociální a ekonomický rozvoj země v roce 1989 :

Tyto všechny příčiny a vlivy společenského a politického života se promítaly do plnění úkolů státního plánu a rozvoje národního hospodářství :

Dynamika a tvorba hrubého národního důchodu se podle výsledků snížila ze 2,8 % v r.1988
na 1,7 % v r.1989.
Hrubé zadlužení u nesocialistických států dosáhlo v tomto roce zhruba 7,4 mld.dolarů,
ve vztahu k socialistickým zemím vystupujeme v roli věřitele s celkovým objemem pohledávek 43,5 mld.Kčs.

Ke konci roku pracovalo v národním hospodářství celkem 7868 tisíc občanů, nominální příjmy se zvýšily o 3,3%, příjmy z mezd vzrostly o o 2,7%. Reálné příjmy obyvatelstva v důsledku růstu životních nákladů vzrostly jen o o 1,8%. Průměrná nominální měsíční mzda v ČSR dosáhla 3141 Kčs, v porovnání s rokem 1988 se zvýšila o 79 Kčs. Měsíční příjem na hlavu nižší než 1000 Kčs to je na hranici sociální potřeby se pohyboval zhruba u 6 % obyvatelstva.

Dále pokračoval pokles míry spořivosti, i když vklady vzrostly o 12,1 mld. Kčs, průměrný stav vkladů na 1 obyvatele byl 17 795 Kčs. Od roku 1918 se v tomto roce narodilo nejméně dětí a to 208 tisíc.

Hladina maloobchodních cen zboží a služeb vzrostla o 1,3 %, což se promítalo v růstu životní úrovně, ale i životních nákladů :

- a/ u dělníků, zaměstnanců a družstevníků
 - rolníků 1,4 %
- b/ u důchodců 0,9 %.

P ř e h l e d o vybavení rodin - domácností v průměru:

- chladničku	81 %	- pračku více jak 90 %, z toho automatickou 44 %
- televizor	94 %	- rozhlasový přijímač 86 %
z toho barevný ..	49 %	- garáž však jen ... 30 %
- automobil	41 %	- zahrádka 50 %
- chata, chalupa ..	8 %	- vysavač 89 %
- šicí stroj	66 %	

Další, málo potěšitelné údaje o současné situaci v zemi:

- a/ podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí na celkové populaci představuje jen 6 %, z celkové populace
- b/ podíl výdajů na vzdělání z celkového národního důchodu ze posledních dvacet let se snižoval. Z 22. místa jsme klesli na 72 místo ve světě
- c/ Naše země je na 1. místě, co

- se týče znečištění životního prostředí v Evropě.
Na 1 km² připadá 25 tun spadu za rok. Pro porovnání
na př. se Švédskem to je 0,6 t. spadu /
- d/ podíl kontaminovaných zón na celkové území státu
představuje 32 %, v tomto jsme na posledním místě
v Evropě
- e/ dynamika celkového rozvoje je na úrovni Alžírsko a
Peru
- f/ při sledování úmrtnosti z 28 evropských států je
ČSSR na 2. místě v úmrtnosti dospělé populace, na
1. místě v úmrtnosti mužů, na 1. místě v úmrtnosti u
onkologické choroby
- To všechno je důsledek málo účinné prevence, nedokonalé-
ho a málo účinného systému péče o zdraví a život obyve-
tel a společnosti.

III./

Společensko - politická situace ve městě :

Morální, duchovní, ekonomický, ekologický, sociální
stav v celé naší společnosti, stejně jako narůstání pří-
čin nespokojenosti obyvatel ve ČSR se také promítal v
v činnosti, životě obyvatel města a jeho místních částí.

Krise ve společnosti narůstala i ve městě, zejména
tomu bylo koncem roku. To zapříčiňovalo nejen nespokoje-
nost, ale také odhodlání i iniciativy mnohých osobností
i organizací ve městě a jeho místních částech, zejména
však reakcí na měnící se vnitřní a vnější podmínky.
Příčiny uplatňování zákonodárné, výkonné i estetické moci
byly stejně jako ve státě, tak i ve městě v rukou úzké
vládnoucí skupiny, složené členy KSČ, oběsné proto stále
více žili v anonymitě a pasivitě k věcem veřejným.
Proto i na^{še} doléhavá události 17. listopadu 1989, které se
udály na Národní třídě v Praze proti studentům, což se
promítalo v mnohých aktivitách jednotlivců, organizací,
kteří v minulosti byli mocenským systémem svým způsobem
vytlačeni z účasti na společensko - politickém životě
a tím i rozvoji města a jeho místních částí.

Především byla dávana nespokojenost na probíhajících shromážděních a manifestacích, stejně jako na pracovištích a v organizacích NF.

Události stejně jako v celé zemi, probíhaly velice rychle i ve městě. Bylo tak reagováno na společenské dění ve společnosti a v aplikaci na podmínky života obyvatel, podniků a organizací probíhaly mítinky, schůze, manifestace a stávky, které ve svém souhrnu

- odsoudily události kolem 17. listopadu a politiku vládnoucí politické KSČ a to i na podmínky a činnost městské stranické organizace a práci městského národního výboru
- byla přijímána adresná opatření na mobilizaci obyvatel k aktivnímu projevu neshledu, stejně jako k účasti na odpovědnosti za věci příští, za demokratizaci života ve městě

Týdně tak se uskutečňovalo setkání v organizacích, ve městě a jeho místních částech, stejně jako na pracovištích s cílem reagovat na vnitřní podmínky a řešit události života občanů a města.

I v hranicích vzniklo z iniciativní občanské skupiny 23. listopadu 1989 jako jedno z prvních měst severomoravského kraje

" O b č a n s k é f ó r u m "

v den, kdy se na náměstí uskutečnila se účastí občanů diskuze o událostech 17. listopadu. Následně v pátek to bylo 24. listopadu pokračování již s promítáním videozáznamů. Postupně se těchto diskuzních večerů zúčastňovalo stále více občanů, byli stále více aktivnější a to jak na probíhajících shromážděních, tak potom na pracovištích, v organizacích NF i v životě samotného města. Jejich aktivita se také začala aktivněji promítat na plenárních zasedáních městského národního výboru.

Postupně také vznikala Občanská fóra na závodech, které také byly iniciátorem účastí pracujících provozoven, závodů a podniků v pondělí 27. listopadu 1989 na

" m a n i f e s t a č n í s t á v k e ",

kteří se uskutečnila od 12 do 14 hodin na náměstí. Iniciativní jednotlivci začali tak úspěšně naplňovat úlohu koordinčního centra Občanských fór a stávkových výborů na závodech a podnicích.

Koordinční fórum OF dostalo k dispozici od Sáruckého klubu KCH dvě místnosti, v součinnosti se zaměstnanci Pošty hranice dvě telefonní linky, pro diskuse a občany pak prostory kina SVĚT.

Občanské fórum bylo v neustálém kontaktu s představiteli městského národního výboru, mělo kontakt s aktivisty, poraďci a vysokoškolskými studenty z Olomouce.

P ř e h l e d o časovém sledu rozhodujících akcí
ve m ě s t ě :

- 1/ 23. listopadu - první shromáždění na náměstí
k událostem souvisejícím se 17.11.
v Praze
- 2/ 24. listopadu - další shromáždění občanů spojené
s promítáním videozáznamů
- 3/ 27. listopadu - manifestační stávka pracujících a
občanů na náměstí - protest proti
násilí na studentech 17.11.1989
a vyjádření požadavků na odstoupení
představitelů ÚV KSČ a vlády ČSR
- 4/ 29. listopadu - mítink svolaný městským výborem KSČ
o současném politickém dění a společenské
situaci ve společnosti a ve
městě
- 5/ 12. prosince - plenární zasedání městského národního
výboru v hranicích
odstoupení předsedy MěstNV Ing. Josefa
a tajemníka MěstNV J. Vojtěcha
Čočka

- řízení městského národního výboru do konce nových poslanců a volb; uvolněných funkcionářů převzal do-
savadní místopředseda Zdeněk Mayer
- 20. prosince - mimořádné plenární zasedání městské-
ho národního výboru, kde došlo ke
schválení změny názvu náměstí
z to z náměstí Klementa Gottwalda
na Masarykovo náměstí

V čele veškerého společenského politického života ve městě
byla iniciativní skupina občanů - členů Občanského fóra
z nich je nutno jmenovat aspoň :

- a/ Ing. J. J e š e k
- b/ Vladimír K u d e c
- c/ M. F e j t í k - stá.

Došlo také ke změně ve funkci předsedy městské
stranické organizace. Václava Dohnala, který byl velmi
kritizován na prvním větším shromáždění občanů na ná-
městí vystřídal ve funkci předsedy MěV KSČ Zdeněk
Doležal, bydliště Velká.

Rovněž tak 5. prosince byly uskutečněny volby nového
předsedy MěV Národní fronty. Do této funkce byla zvol-
ena Františka Čihálová, vedoucí odboru výstavby a úze-
mního plánování městského národních výboru v hranicích,
která dostala 13 hlasů ze 17 přítomných delegátů.

Občanské fórum tak převzalo odpovědnost za další
život obyvatel i města. Postupně byly vytvářeny podmínky
pro normální chod městského organismu v nových podmínkách,
stejně jako přípravy na úkoly v roce 1990, zejména :

- a/ praktickou realizaci pluralitního demokratického
systému v politicko-spoločenské oblasti
- b/ vytváření podmínek pro tvorbu a naplnění úkolů
plánu a rozpočtu a volebního programu NF
- c/ přípravu a provedení svedobných voleb do zastupitel-
ských sborů a národních výborů

to vše za bezprostřední účasti obyvatel města a jeho
místních částí.